



Nove investicije - pogoj za konkurenčnost in zanesljivo oskrbo

Tomaž Orešič





En.konferenca 008

Vsebina

- Uvod
- Stanje v regiji na področju novih investicij
- Stanje na področju konkurence
- Zakonodajni okvir
- Prihodnji razvoj na področju investicij in konkurence
- Zaključek



En.konferenca 008

ENERGETIKA BO RISALA PRIHODNOST GOSPODARSTEV, 6. marec 2008, Grand hotel Union

Uvod

- Struktura EFT Group
- Obseg poslovanja

2007

800 Mio €

15 TWh

- Strateške usmeritve!





En.konferenca 008

ENERGETIKA BO RISALA PRIHODNOST GOSPODARSTEV, 6. marec 2008, Grand hotel Union



- rudnik in TE Stanari
- investicije v hidroprodukcijo
- obnovljivi viri
- ...



En.konferenca 008

Vsebina

- Uvod
- Stanje v regiji na področju novih investicij
- Stanje na področju konkurence
- Zakonodajni okvir
- Prihodnji razvoj na področju investicij in konkurence
- Zaključek



Stanje v regiji na področju novih investicij

- med letoma 2000 in 2005 so se v okviru **EU25** kapacitete za proizvodnjo električne energije povečale za več kot 51.000 MW, ali več kot 10.000 MW letno (na raven 712.450 MW inštalirane moči);
 - načrtovan primanjkljaj bi naj ob koncu leta 2020 znašal blizu 300.000MW, izhajajoč iz potrebe po zamenjavi starih elektrarn (290.000MW) in prihodnje rasti povpraševanja po elektriki (110.000MW).
-
- v **11 državah JV Evrope** je preteklo obdobje minilo brez pomembnih investicij v nove proizvodne kapacitete (izvzemajoč Grčijo ter delno Madžarsko, Slovenijo in Hrvaško);
 - zahteve po nadomestitvi starih termoelektrarn in povečano povpraševanje po električni energiji v državah JV Evrope;
 - do leta 2010 bo potrebnih 7.750 MW novih kapacitet (3.000 MW za nadomestitev starih TE), v obdobju med 2010 in 2015 pa bo potrebnih novih 16.200 MW (od tega 5.000 MW za nadomestitev starih TE).



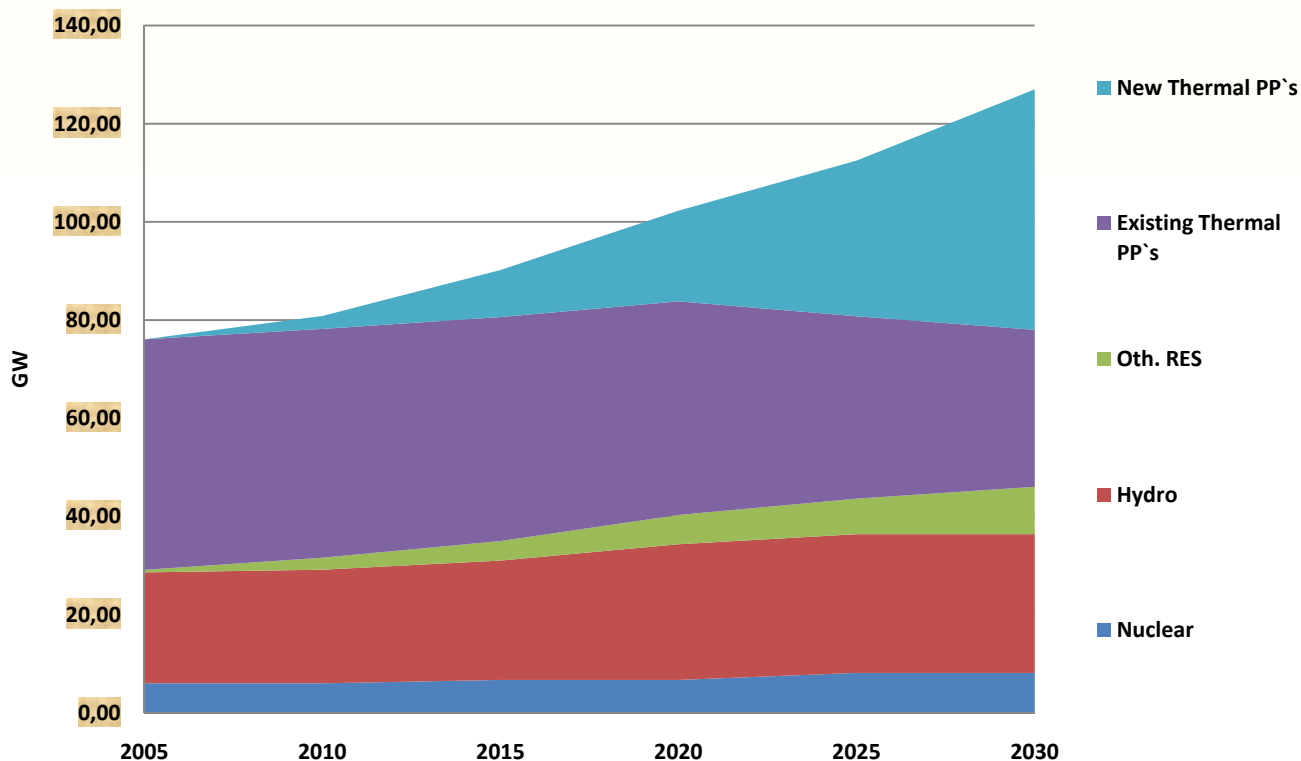
Predvideno stanje oz. primanjkljaj v regiji v letu 2008

Uvozniki				Izvozniki			
država	GWh	MWh/h	% porabe	država	GWh	MWh/h	% porabe
H	-8.115	-926	19,9	RO	7.815	892	14,5
GR	-4.230	-483	7,6	BG	2.563	293	6,5
HR	-4.212	-481	22,8	BA	1.044	119	9,2
SLO	-3.751	-428	27,0				
AL	-3.204	-366	47,5				
RS, ČG	-3.173	-362	7,0				
MK	-3.055	-349	33,6				
skupaj	-29.740	-3.395	15,7		11.422	1.304	10,9



Stanje v regiji na področju novih investicij

Potreba po novih proizvodnih kapacitetah v 11 državah JV Evrope





Razlogi za dosedanje nizke investicijske aktivnosti

- trenutna struktura večine elektrogospodarskih podjetij v regiji;
- zamude pri delovanju notranjih trgov z elektriko;
- nerazvite stroškovno učinkovite cene elektrike;
- nizka ekonomska moč in finančna sposobnost obstoječih proizvodnih podjetij;
- nepopolna obstoječa zakonodaja;
- netransparentni in predolgo trajajoči institucionalni postopki.

Brez tujih in zasebnih investicij v novo energetska infrastrukturo, ne le v manj razvitih državah JV Evrope, kot so Albanija, BiH, Makedonija, Črna Gora in Kosovo, ampak tudi v Srbiji, Hrvaški, Bolgariji in Romuniji, ne bo omogočena zadostna oskrba.



En.konferenca 008

Vsebina

- Uvod
- Stanje v regiji na področju novih investicij
- **Stanje na področju konkurence**
- Zakonodajni okvir
- Prihodnji razvoj na področju investicij in konkurence
- Zaključek

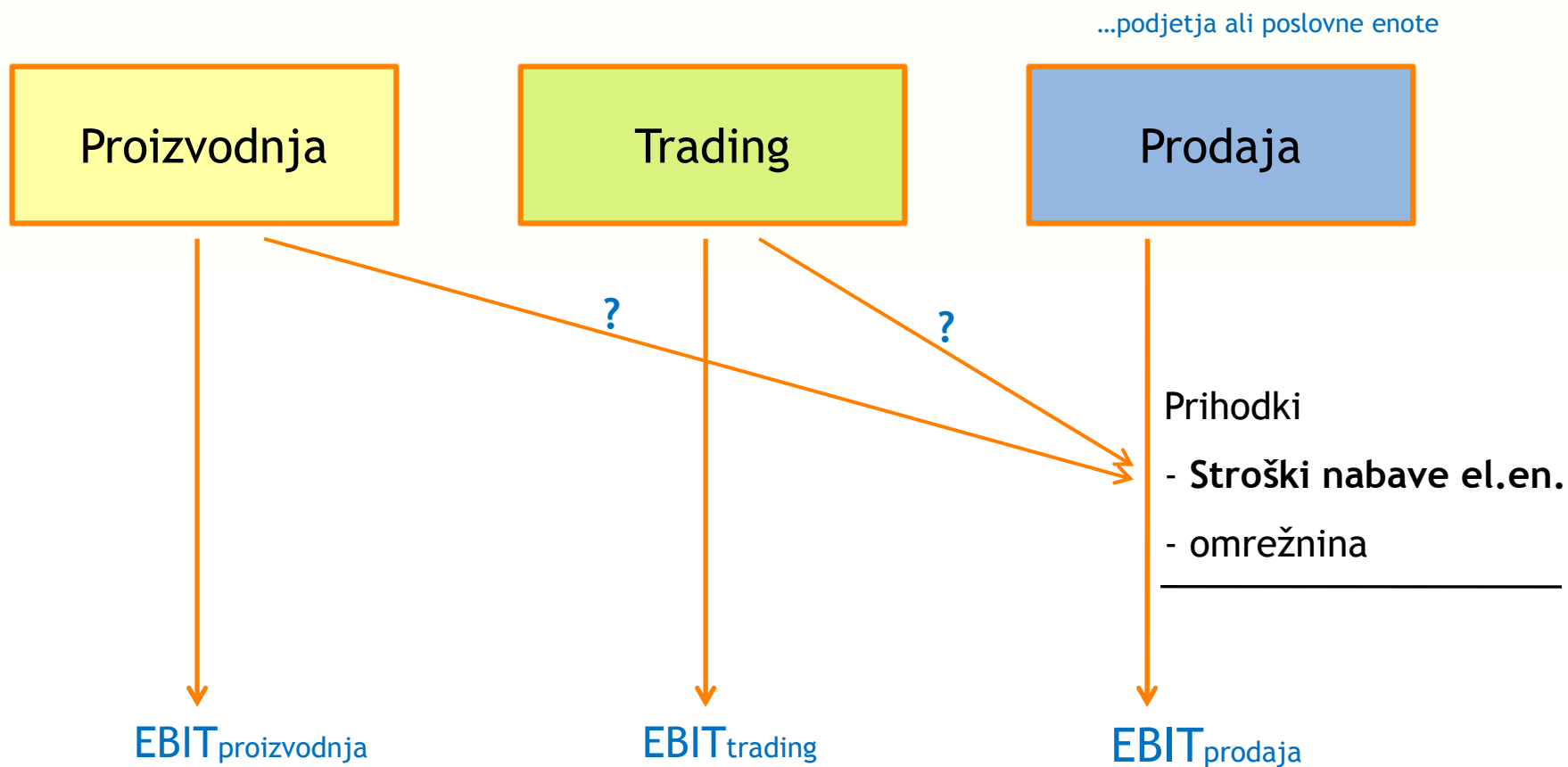


Vertikalna integracija in konkurenca

- Vertikalno integrirana proizvodnja in prodaja učinkoviteje upravljata s poslovnimi tveganji;
- Politična prednost popolnoma delujočega trga napram (javnim) vertikalno integriranim podjetjem. V času naraščajočih veleprodajnih cen je politični pritisk na prodajne cene ob dobro delujočem trgu (brez delne regulacije) bistveno manjši;
- Poglavitni razlog za organizacijske delitve v vertikalno integriranih podjetjih je vzpostavitev močnejših vzpodbud za učinkovite investicije v nove proizvodne zmogljivosti;
- Konkurenca vzpodbuja inovacije (tržni pristop, spletne storitve...). Viden je učinek konkurence na strani proizvodnje z uveljavljanjem proizvodnih tehnologij (nove tehnologije, višji izkoristki...).



Vertikalna integracija in zaslužek pri prodaji





Vpliv veleprodajnega trga na maloprodajni trg

- Velik pritisk na maloprodajne cene ob višanju veleprodajnih cen;
- Na likvidnem in delujočem trgu se povečani stroški proizvodnje preko veleprodajnega in maloprodajnega trga prenesejo na odjemalce;
- V posameznih državah se vlade / vladni uradi trudijo doseči večjo transparentnost pri formiranju končnih cen električne energije;
- Delujoč veleprodajni trg vzpodbuja vstop novih akterjev na maloprodajni trg, s čemer omogoča odjemalcem večjo konkurenco in možnost izbire;
- Nadaljnja regulacija prodajnih cen je znak nezadostne konkurence na veleprodajnem trgu!;
- Energetski trg se ne razlikuje od običajnega trga dobrin - **visoke veleprodajne cene morajo delovati kot vzpodbuda za nove investicije v infrastrukturo!**



Razprava o zviševanju cen

- Zapletena pozicija regije (vključno s Slovenijo) na področju cen;
- Uporaba netržnih mehanizmov;
- Memorandum za zaščito odjemalcev in zaposlenih ob prehodu na tržne mehanizme;
- Poleg visokih tržnih cen so za sam elektroenergetski sektor zelo problematični netržni mehanizmi pri prodaji nekaterim segmentom kupcev, zlasti gospodinjstvom;
- Ohranjanje pogojno reguliranih cen in selektivno ustvarjanje oportunitetnih izgub v pretežno državnih podjetjih ima z več vidikov dolgoročno škodljive posledice (predvidljivost, investicijske vzpodbude..);
- Države, ki ne bodo zagotovile zadostnih lastnih proizvodnih kapacitet, bodo prisiljene plačevati višje cene za uvoženo energijo;
- **Ni prave konkurence brez konkurence na strani proizvodnje!**



Stanje na področju konkurence, vloga obstoječih proizvajalcev oz. dobaviteljev

- Intenzivnost konkurence temelji predvsem na zrelosti trga;
- Na razvitem trgu z nizko stopnjo rasti in veliko ekonomijo obsega, kot je značilno za trge električne energije v razvitih državah, konkurenca med obstoječimi proizvajalci otežuje vstop novih proizvajalcev na trg;
- Obstoječi proizvajalci so dalj časa oblikovali svoj portfelj, ki obsega nove (drage) in stare (cenejše) proizvodne objekte, in razvili odnose z odjemalci (bistveno manjša tveganja);



pričetek intenzivne konkurence je zelo težak!



En.konferenca 008

Vsebina

- Uvod
- Stanje v regiji na področju novih investicij
- Stanje na področju konkurence
- **Zakonodajni okvir**
- Prihodnji razvoj na področju investicij in konkurence
- Zaključek



Cilji evropske energetske politike

- **Pogodba Evropske komisije:**

stabilno in predvidljivo okolje, ki bo spodbujalo in omogočalo nove investicije v proizvodnjo električne energije ter v plinovodno in električno prenosno mrežo.

- **Energetska politika EU:**

dobro delujoč notranji energetski trg, v smislu zadostnih proizvodnih kapacitet, prenosnega omrežja, konkurence, obnovljivih virov energije...

- **3.energetski paket:**

razvoj konkurence, unbundling, zelo različni pogledi posameznih držav in relevantnih deležnikov.



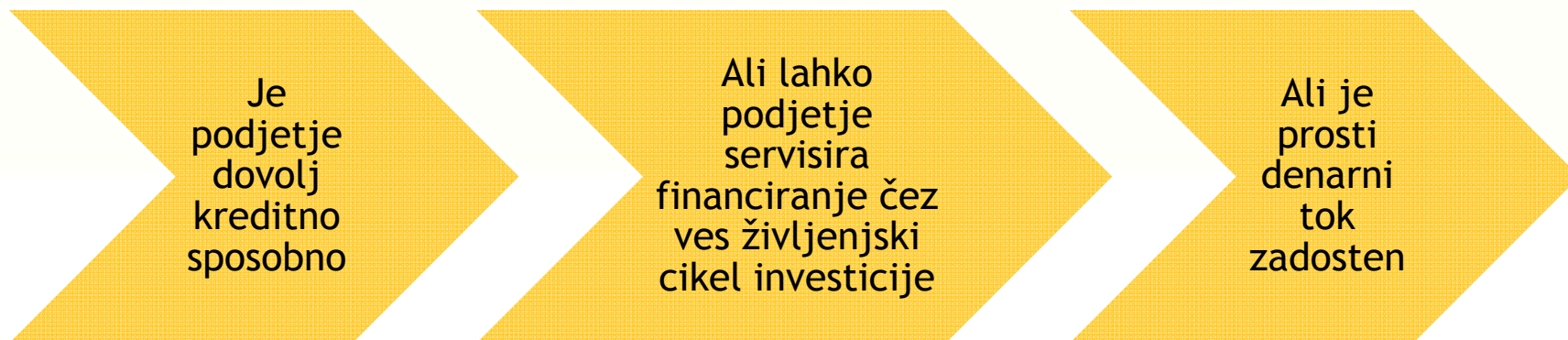
En.konferenca 008

Vsebina

- Uvod
- Stanje v regiji na področju novih investicij
- Stanje na področju konkurence
- Zakonodajni okvir
- **Prihodnji razvoj na področju investicij in konkurence**
- Zaključek



Osnovni pogoj za nove investicijske aktivnosti



Ob tem se postavlja vprašanje usposobljenosti in konkurenčnosti podjetij, delujočih na trgu z nerazvitimi stroškovno učinkovitimi cenami elektrike.

Slednje je zelo pogost pojav v državah JV Evrope.



Osnovni pogoj za nove investicijske aktivnosti

Ali je prisoten vpliv na
investitorjevo:

- učinkovitost sredstev (prihodki iz sredstev),
- razmerje kapitala/dolgov,
- odnos med dolgoročnim dolgom in stalnimi sredstvi,
- zmožnost izpolnitve kratkoročnih obveznosti?

Kakšen je vpliv na
investitorjevo:

- stopnjo donosnosti,
- profitabilnost in stroškovno učinkovitost,
- pokrivanje obresti in finančno vzvodje?



Dileme investorjev

Tveganja

- nestabilnost okolja,
- netransparentnost.

Predvidljivost in dolgoročnost

- dolgoročen dostop do prenosnih kapacitet
- predvidljiv regulatorni okvir.

Finančni vidik

- Izjemna rast vrednosti investicij izgradnje (v zadnjih 3-4 letih, kotli za 60%, turbine za 40%),
- konzultanti stanejo...



Novi val M&A ali nadaljnje delitve

- Različni evropski udeleženci na trgu se poslužujejo povsem različnih strategij. Procesi so zelo kompleksni in nepredvidljivi (Essent-Nuon);
- Podjetja stremijo k temu, da bi postal velika pan-evropska podjetja, sposobna investicij v potrebno infrastrukturo.
- Nekateri države pojmujejo energetska vprašanja kot strateška in so naklonjene nastankom nacionalnih šampionov, a Evropska komisija želi oblikovati pretočnost trga in večjo konkurenco na trgu z manjšimi udeleženci.
- V igro so se vključili novi udeleženci na trgu, kot so delniški skladi in banke, ki investirajo v podjetja, npr. v infrastrukturo (konstantni prihodki ob nizkih tveganjih).
- Nadaljnje ločevanje dejavnosti bo nudilo nove priložnosti.



Struktura Evropskega trga in trendi

- Energetika doživlja nov val M&A aktivnosti, spodbujenih tudi s strani nacionalnih vlad;
- Liberalizacija, konkurenca in potreba po večji profitabilnosti vodijo podjetja k novim (izboljšanim) poslovnim procesom;
- Volatilnost veleprodajnih cen vzpodbuja podjetja k širitvi vzdolž vrednostne verige;
- Podjetja težijo k M&A strategijam za zagotovitev prihodnje rasti, za zaščito pred sovražnimi prevzemi in za formiranje nacionalnih šampionov;
- V JV Evropi je tudi v podjetjih brez pretežnega državnega lastništva zaznan strateški interes po ohranjanju javnega karakterja glavnih energetskega podjetij (regulacija cen, regulatorni pritiski...).



Mejni stroški proizvodnje integracija trga

- Električna energija z nižjimi mejnimi stroški proizvodnje v nekaterih državah je pod istimi pogoji naprodaj tako na notranjem trgu, kot na trgih sosednjih držav;
- Koristi potrošnikom v državah z visokimi stroški proizvodnje in povečuje donosnost proizvajalcev z nizkimi stroški v drugih državah;



- Integracija trga zastavlja ključno vprašanje glede interesov potrošnikov v državah, ki uživajo večjo količino stroškovno učinkovitih proizvodnih virov v času liberalizacije in integracije trga.



En.konferenca 008

Vsebina

- Uvod
- Stanje v regiji na področju novih investicij
- Stanje na področju konkurence
- Zakonodajni okvir
- Prihodnji razvoj na področju investicij in konkurence
- **Zaključek**



Zaključek - glavni izzivi naslednjih let v EU:

- Unbundling - kakšen obseg in oblika;
- Novi val M&A;
- Dostop do primarnih energentov (plin!);
- Problematika soglasij in dovoljenj v EU / lokacije, uporaba prostora in ekologija;
- Kdo bo gradil nove objekte; veliko število potencialnih projektov ob pomanjkanju strokovnih tehničnih kadrov?
- Slej kot prej bodo politika in javnost spoznali, da je prava konkurenca v korist odjemalcem.



Zaključek - izzivi konkurence:

- Le konkurenca na področju proizvodnje električne energije in posledično na veleprodajnem trgu lahko prinese zelene rezultate nižjih cen električne energije za odjemalce.
- Pomanjkanje povsem tržnih mehanizmov ne daje pravih investicijskih vzpodbud, škoduje razvoju prave konkurence in dolgoročnim pozitivnim učinkom za odjemalce.
- Prava konkurenca lahko obstaja zgolj z dejansko konkurenco na strani proizvodnje.
- Energetika zahteva stabilno okolje, okolje z delovanjem običajnih tržno ekonomskih mehanizmov in z ustrezno stopnjo regulacije. Omogočat mora racionalne in predvidljive investicijske odločitve.



En.konferenca 008

ENERGETIKA BO RISALA PRIHODNOST GOSPODARSTEV, 6. marec 2008, Grand hotel Union



Najlepša hvala za vašo pozornost!

[+386 2 6209782](tel:+38626209782)
tomaz.oresic@eft-group.net
www.eft-group.net
www.tomaz-oresic.com

